JACK LONDON

TULÁK
PO HVĚZDÁCH

aneb V kazajce

PŘELOŽILA PETRA MARTÍNKOVÁ
LEDA 2020

KAPITOLA PRVNÍ

Po celý život si s sebou nesu jiné doby i světy. Nosím v sobě jiné osoby. A ty, můj budoucí čtenáři, jakbysmet, to mi věř. Jen si vzpomeň, co jsi prožíval v dětství, než ses vyhranil a zatuhl. Tehdy sis teprve utvářel vlastní duši i osobnost, a přitom jsi zapomínal na mnohé ze sebe.

Pamatuješ si pramálo, milý brachu, nicméně při čtení těchto řádků ti před očima znovu matně vyvstanou jiné časy a s nimi i místa. Připadáš si jako ve snu. Pokud by se ti však jen zdály, odkud by se pak vzaly? Vždyť snění je kaleidoskopem vědomí. Zrcadlí čistě naše zážitky. Sotva ses, čtenáři, uložil v nejútlejším věku ke spaní, už jsi padal z ohromných výšek, létal jako pták, míval vítr z vlezlých pavouků i slizkých housenek, slýchal hlasy, vídal strašidelně povědomé tváře a pozoroval, jak slunce vychází nebo zapadá úplně jinak než kdykoli potom.

Budiž. Střípky jiných vesmírů jsi pak už nikdy v životě na této zemi nezahlédl. Kdes k nim tedy přišel? V jiných sférách? Až si tohle všechno přečteš, možná pochopíš veškeré záhady, na které jsi narazil už dřív i bez mého přispění.

Básník Wordsworth se vyznal, ačkoli nebyl žádný prorok. Nevěděl o nic víc než každý normální člověk, a přece to vystihl dokonale. Začal slovy: „V úplné nahotě i v naprostém zapomnění…“

Jakmile se ocitneme v zajetí světa, rázem ztrácíme paměť. Hned po narození jsme si ale vybavovali leccos z jiných sfér. Jako bezmocná batolata či kojeňata jsme se vznášeli nad oblaky a trnuli hrůzou z všelijakých zjevení. Dostali jsme do vínku děsivé vzpomínky, a tak jsme vlastně už v tu chvíli překypovali zážitky.

Neuměl jsem se ještě ani pořádně vyjádřit a o všechno si říkal jako zvířátko, a přitom jsem věděl, že jsem kdysi vandroval mezi nebem a zemí. Na slově „král" bych si takhle malý nejspíš zlámal jazyk, a přesto jsem se tím vznešeným titulem druhdy pyšnival. Zároveň jsem si uvědomoval, pokud jsem nebýval přímo otrokem, byl jsem přinejmenším jeho potomkem, nevolníkem s kovovým obojkem na krku.

Ve třech, čtyřech ani v pěti letech jsem však ještě nebyl sám sebou. Moje pravé já se teprve formovalo v kadlubu daném okolnostmi. Vše, co ve mně zbylo z nesčíslných minulých životů, se tehdy prohnětlo a otisklo do mé podoby nanovo.

Že mluvím z cesty? Snad mě na ní, kamaráde drahá, kus doprovodíš. Měj při tom prosím na zřeteli, že jsem nad tím vším celé noci bádal a potil krev. Po dlouhá léta jsem se o tom radil sám se sebou v bezpočtu vydání. Zažil jsem všemožná muka pozemského bytí a ze dna vší té bídy vydoloval poznání, které ode mě ty, můj čtenáři, můžeš v klidu převzít vytištěné černé na bílém.

Jenže zpět. V tak útlém věku jsem to nebyl já. Dosud mi nebyl dopřán pevný tvar. Zůstával jsem pouhým těstem umíseným z nepřekonatelné minulosti. V noci jsem nenaříkal proto, že bych se bál strašidel, která jsem ostatně mohl jen těžko znát. Obdobně jsem prožíval i záchvaty lásky, hněvu a radosti. Křičely ze mě cizí hlasy, vyšeptalé sbory pradědů a prabáb. Můj vzteklý jek splýval s rykem tvorů ze šerého dávnověku a výlevy mých nezralých emocí se prolínaly s řevem prehistorických šelem.

A je to venku. Návaly zlosti. Výrony zpěněné krve. Zkrátka rudý běs. Právě kvůli němu jsem si tenhle pozemský život zničil. Proto už za pár týdnů poputuju z této cely na stupínek

s propadlištěm, okolo krku se mi omotá pořádně napnutý provaz a vzápětí se zhoupnu tak, až zcepením. Rudá bestie mě zatím pokaždé doběhla, vždycky a všude. Krvavá smůla se mi lepila na paty snad ještě předtím, než lidstvo vůbec ucítilo pod nohama pevnou zem.

Abych se ale taky představil. Rozhodně nejsem blázen. To předesílám, jinak byste mému vyprávění nejspíš ani nemuseli věřit. Jsem Darrell Standing. Většinou mě, ctění čtenáři, asi neznáte, a tak mi prosím dovolte malé expozé. Původně jsem vyučoval agronomii na Zemědělské fakultě Kalifornské univerzity v Berkeley. Před osmi lety ale usedlou akademickou obcí krutě otřásla zpráva, že se profesor Haskell stal na pracovišti Báňského institutu obětí vraždy. Spáchal ji Darrell Standing.

Já, Darrell Standing, jsem byl přistižen s rukama od krve. Podstatu celé záležitosti ponechám stranou. Měl jsem s panem kolegou ryze soukromé řízení. Jenže mě zase popadl rudý běs, který mi dýchá za krk už odnepaměti. Dal jsem se jím unést a toho chlapa zabil. Vyšetřovací spis můj zločin dotvrzuje a rozhodnutí z moci úřední projednou není v rozporu s mým svědomím.

Za tenhle zločin viset nebudu. Měl jsem si ho odsedět až do skonání. Rozsudek jsem si vyslechl v šestatřiceti. Trest si odpykávám v Kalifornské státní věznici v San Quentinu. Je mi čtyřiačtyřicet a mám za sebou pět let temnice neboli samovazby. Kdo zostřený režim přežije, říká mu smrt zaživa. Já však za dobu onoho umrtvení dosáhl nebývalé volnosti. Navzdory absolutnímu odnětí svobody jsem se toulal světem i časem. Ti, co mě do umrněné klece strčili, mi nedokázali zabránit v rozletu. Ed Morrell mi sice přistřihl křídla, leč paradoxně mě tím připravil na nebeský vandr. Tenhle pán je ovšem kapitola sama pro sebe. Může počkat. Beztak nevím, co dřív.

Takže hezky popořádku. Jako místo narození uvádím náš minnesotský statek. Matka, Hilda Tonnessonová, se narodila

švédským přistěhovalcům obdělávajícím přidělený kus půdy. Chauncey Standing, můj otec, pocházel ze staroslavného amerického rodu. Jeho zakladatel přijel z Anglie a málem se udřel na virginských plantážích dávno předtím, než George Washington vyrazil jako mladík na zkušenou do pensylvánské divočiny.

Syn Alfreda Standinga se bil v první válce za nezávislost a jeho vnuk v té druhé. Jejich potomci po meči se zúčastnili i všech dalších bojů. Já se coby poslední nositel rodového jména rovněž zapojil do nedávného konfliktu na Filipínách. Hravě jsem se mohl stát děkanem Zemědělské fakulty Nebraské univerzity, akademickou kariéru jsem však vyměnil za vojenský stejnokroj šitý přímo na tělo nebeskému tulákovi, zarytému hazardérovi, bludnému Kainovi, letitému věrozvěstovi a zasněnému hlasateli událostí zasutých pod nánosy dějin.

A teď si s krví na rukách posedím ve Folsomu. V den určený shora mě pohůnci těch nahoře vyvedou z těžkého žaláře a přinutí skočit takzvaně do neznáma. Zdejší údajné temno jim nahání hrůzu a žene je do náruče pověrčivých bab i upovídaných panáčků horem dolem strašících bohabojné stádo.

Už nikdy žádnou zemědělskou školu nepovedu, přestože jsem se právě na tomhle poli našel a dokonale zušlechtil. Jsem odborník na slovo vzatý a nad jiné povolaný. Tenhle obor mám prostě v krvi. Neomylně vyhmátnu nejlepší dojnici, aniž musím laboratorně ověřovat tučnost jejího mléka. Pouhým okem spolehlivě odhadnu klady i zápory půdy na míle daleko. Hodnotu pH stanovím i bez lakmusového papírku. Ve své disciplíně jsem se zkrátka vypracoval až na vědeckou špičku. Nicméně stát jakožto zástupce všeho občanstva soudí, že s pomocí konopné smyčky a zemské tíže je oprávněn se mnou zahodit i dávné vědění, které dozrávalo už před vpádem kočovných pastevců na trojské lány.

Kukuřici mám v malíku. Kdo může tvrdit takovou věc, nebo mi ji dokonce vzít? Celému výzkumnému ústavu jsem názorně předvedl, jak v každém iowském okrese dokážu zvýšit roční

výnos o půl milionu dolarů. Jenže tenhle můj výkon zapadl. Přitom snad každý hospodář za volantem přesně ví, komu může za svou mašinu poděkovat, kdežto jen málokdo z pěkně rostlé mládeže pilně vysedávající ve školních lavicích vůbec tuší, že díky mému badatelskému úsilí možná i odmaturuje.

Mimoto jsem expert na ergonomii. Plýtvání silami poznám na sto honů. Nemusím si ani na filmový aparát natáčet, jak se kde na statku k dílu staví pán či kmán. Danou problematiku jsem důkladně zpracoval a shrnul do tabulek. V tuhle chvíli si je na dobrou noc dozajista louskají tisícovky sedláků, div při tom fajfku nepřekousnou. Já se obešel bez celuloidu i bez papíru. Energii zbytečně vydávanou na jednotlivé pohyby a úkony jsem snadno dovedl propočítat rovnou z hlavy.

U tohoto konstatování jsem nucen prozatím skončit. Blíží se totiž devátá a s ní tady v těžkém žaláři i večerka. Už slyším, jak se na mě chystá bachař. Tenhle místní tichošlápek mi bude nadávat, že svítím. Jako by prachsprostý živáček vůbec směl vynadat někomu, kdo to má už za pár.

KAPITOLA DRUHÁ

Jsem Darrell Standing. Už brzo mě odtud vyvedou a pověsí. Ještě se z toho všeho ale můžu přinejmenším vypsat a vylíčit tu jiné časy i světy.

Sotva jsem si vyslechl ortel, poslali mě na doživotí do San Quentinu. Ukázal jsem se však jako nenapravitelný, a tedy v pojetí vězeňské psychologie absolutně k ničemu. Do uvedené škatulky jsem spadl, poněvadž jsem nevystál mrhání silami. Plýtvalo se jimi tady stejně nelidsky jako v každé jiné káznici. Šoupli mě do tkalcovny. Zbůhdarma vynakládaná energie volala přímo do nebe a pila mi krev. Aby taky ne. Já si přece kladl za cíl přesný opak. Než byl před třemi tisíciletími vynalezen parní pohon, hnil jsem za mřížemi ve starém Babyloně. I tenkrát šlo přisámbůh nám trestancům tkaní od ruky podstatně líp, než jak potom odsýpalo pod parou v San Quentinu.

Proti bohapusté nehospodárnosti jsem se prostě musel ozvat. Předvedl jsem dozorcům snad dvacet úspornějších postupů. Šupem jsem putoval k raportu a vyfasoval temnici. Sotva jsem z hladomorny vylezl, zapadl jsem znovu do ubíjejícího koloběhu. Přesto jsem opět nemlčel, a tak jsem si nádavkem vykoledoval svěrací kazajku. Na lopatky mě složili a ještě se po mně bokem povozili mameluci vcelku schopní pochopit leda to, že se od nich liším nejen výší IQ.

Úmornou šikanu jsem zakoušel dva roky. Ta zvěř si mě vždycky podala a dostala se mi pod kůži. S gustem si na mně smlsla. Labužnicky se na mně popásla a vychutnala si mě až na dřeň, pěkně do morku kostí. Svého času jsem se bil statečně, jenže v tomhle životě jsem měl k boji hodně daleko. Nehnul jsem se od stolu, povyšoval naše zemědělství na vědu a hleděl si pouze toho, jak třeba i z válečného pole vydupat ještě větší úrodu.

Do filipínsko-americké války jsem narukoval jen proto, abych zachoval rodinnou tradici. Na vojančení jsem nebyl stavěný. Připadalo mi krajně nejapné vpalovat černoušků cizí tělíska do prsou i jinam. Ani trochu jsem nehodlal přihlížet, jak slavná věda ke zmíněnému účelu propůjčuje celé své jmění i vlastní um. Dal jsem se naverbovat výlučně z úcty k předkům. Vzápětí jsem zjistil, že jsem šlápl úplně vedle. Postřehli to i mí velitelé a poslali mě do zázemí. Nastoupil jsem tedy u proviantní služby a válčil s perem v ruce.

Proti zbytečné práci v tkalcovně jsem se nestavěl proto, že bych si hýčkal bojovného ducha. Jenom jsem používal mozek, a tak jsem se s dopomocí bachařů zařadil mezi nepolepšitelné zločince. Rozum jsem nezapřel, ačkoli jsem za něj pykal. Když už si mě vzhledem k mimořádné zatvrzelosti dal předvolat i sám ředitel Atherton a já k němu musel na kobereček, hezky od plic jsem spustil: „Laskavě si, ctěný vašnosto, nemyslete, že mi ti vaši poskoci dokážou vytřást z hlavy pevně zakořeněné a plně dozrálé myšlenky. Celá ta vaše instituce stojí totiž na vodě. Jako politik možná dovedete tahat za nitky a spřádat v sanfranciských kuloárech intriky, abyste si zajistil teplé místečko třeba zrovna v tomhle kriminále, ale jutu zpracovat neumíte. Ta vaše robotárna je už minimálně padesát let za opicemi…“

Nebudu to protahovat – důkladně jsem mu to nandal. Vymáchal jsem mu ve všem nos, a vysloužil si tudíž pověst nenapravitelného paličáka. Ocejchovali mě jako beznadějný případ.

Kdo chce psa bít – znáte to pořekadlo. Budiž. Pan ředitel si na mě zasedl. Udělal ze mě otloukánka a já to schytával za jiné.

Kvůli cizím pokleskům jsem tvrdl o chlebu a vodě na samotce, popřípadě visel za palce v průvanu a prsty u nohou sotva škrtal o podlahu. Každá hodina takové pomsty mi připadala delší než všechny moje životy dohromady.

Pokud rozumný člověk dovede být krutý, o hlupákovi to platí dvojnásob. Ředitelovi poskoci byli tupí nelidové. Co mi provedli? To si nechte vyprávět. Seděl tam s námi jistý rádobybásník. Záda měl ohnutá, zato prsty dlouhé. Neštítil se ničeho. Kdekoho podfoukl, obral nebo napráskal. Prostě sketa. Že se ten profesůrek nestydí takhle psát, napadne vás možná, nicméně doživotní pobyt za mřížemi jednomu naostří jazyk.

Zapšklý poeta se jmenoval Cecil Winwood. I když už si v minulosti leccos odkroutil, při posledním přelíčení to udyndal na sedm let. Navíc počítal, že za dobré chování půjde domů i dřív. Já nikdy. Aby si ten syčák svých pár umrněných roků ještě zkrátil, prodloužil mi nekonečné mučení za katrem málem na celou věčnost.

Odvyprávím vám celou historii pozpátku, neboť jsem ji luštil neméně sáhodlouze. Ten mizera si chtěl šplhnout u vrchního bachaře i u všech nahoře počínaje ředitelem, správní radou a omilostňovací komisi a konče kalifornským guvernérem. Nafingoval proto hromadný útěk. A teď si vezměte, že (a) spoluvězni se od toho ubožáka odtahovali natolik, že mu nedovolili vsadit ani špetku tabáku na místní dostihy – závodům štěnic přitom holdovali snad všichni; (b) ze mě se stal fackovací panák; (c) zrovna takovéhle zoufalce ten vykuk pro svou fintu potřeboval.

Jenže ani u těch ztracených, odepsaných existencí nepochodil hned. Když se s tím nápadem vytasil, byl nejdřív zase jen za podrazáka. Nedal se však odbýt a nakonec čtyřicet nejotrlejších zviklal. Namluvil jim, že to s ředitelem umí skoulet a může volně na marodku, kde je leccos k mání.

„Chci tě vidět," zpražil ho Bill Hodge přezdívaný Hora. Kopečky měl v krvi, jenže od doby, kdy přepadl vlak, na ně mohl až

do smrti jedině vzpomínat. Žil tedy vidinou, že uteče a zakroutí krkem parťákovi, jelikož to slíznul i za něj.

Náš rádobybásník se nechal vyhecovat. Chvástal se, že v danou noc dokáže uspat dozorce.

„Nekecej," uzemnil ho Bill Hora, „a předveď se. Zrovna dneska slouží ten rabiát Barnum. Včera na šichtu nemusel a za magorkou zlinýroval toho zjančeného Číňáka. Teďkonc má noční. Něco mu šoupni, ať vyfasuje padáka. Když to sfoukneš, můžem se bavit dál."

To mi pak Bill Hora líčil v temnici. Náš veršotepec se údajně cukal. Prý že musí vyčíhat správný okamžik, aby potřebný dryák stopil. Vymohl si tedy odklad a za týden se přihlásil. Všech čtyřicet otrlců vyčkávalo, až si Barnum schrupne. Dlouho je nenapínal. Usnul vážně jako pařez a obratem dostal výpověď za pracovní nekázeň.

Čtyřicítku chlapů odsouzených na doživotí chytrák Winwood tedy sice zlomil, ale ještě musel zpracovat vrchního bachaře. Denně ho o postupu akce informoval tak, že svou bujnou fantazii zcela bez zábran pouštěl na špacír. Hlavní dozorce přesto žádal důkaz. Ten šupák mu vyhověl, nicméně já se o podobě zmanipulovaného dokazování v úplnosti dozvěděl až po roce. V chládku pikle vyplouvají na povrch ukrutně pomalu.

Ten fiškus prohlašoval, že mu čtyřicetičlenná parta spiklenců naprosto důvěřuje. Pokročila už prý tak daleko, že si hodlá prostřednictvím uplacené vězeňské stráže obstarat revolvery.

Jenže vrchní bachař se očividně nespokojil s pouhým chvástáním.

Náš skorobásník mu tudíž promptně nabídl záruku. V pekárně se pracovalo i v noci a jeden trestanec přímo z oboru právě nastupoval první směnu. Winwood se dozvěděl, že hlavnímu dozorci donáší.

„Dneska," oznámil šéfovi, „přinese Rudonos asi deset čtyřiačtyřicítek. Příště dodá střelivo. Teď mi ale propašuje do pekárny